

OSTEOPOROOSIN HYVÄ HOITO KANNATTA

Pienentynyt luuntiheys on noin 44 %:lla yli 65 vuotta täyttäneistä, Pirkanmaan alueella se tarkoittaa noin 119 700 ikäihmistä ja määrä kasvaa vuosi vuodelta. Pienentynyt luuntiheys aiheuttaa Suomessa vuosittain 45 000 murtumaa, joista 7 000 on lonkkamurtumia.

Vuonna 2022 Pirkanmaan yli 65-vuotiailla oli n. 821 lonkkamurtumaa ja kaatumisiin ja putoamisiin liittyviä hoitajaksoja oli lähes 60 000 kymmentä tuhatta vastaavan ikäistä asukasta kohden. Lonkkamurtuman saaneista joka viides kuolee vuoden sisällä murtumasta.

Osteoporoottisen murtuman saaneella on 2–4-kertainen riski saada uusi murtuma. Murtumien ilmaantuvuus kasvaa eksponentiaalisesti ikääntymisen myötä. Selkärangan murtumat lisäävät kuolleisuutta 8-kertaiseksi.

Osteoporoosin hoito on tehokasta: hyvällä hoidolla vähennetään murtumariskiä 6–12 kuukauden kuluessa 50–80 %:lla. Hoitosuosituksen mukaan ”... jokaisen murtumapotilaan osalta on mietittävä osteoporoosin mahdollisuutta, ja sitä epäiltäessä potilas tulee ohjata osteoporoosin jatkoselvittelyyn ja hoitoon”.

Kansainvälisiin tuloksiin, kuten Kansainvälisen Osteoporoosisäätiön (IOF) julkaisemaan Scope'21 -tutkimukseen, verrattuna Suomessa osteoporoosilääkemääräyksen saaneiden murtumapotilaiden osuutta voidaan pitää pienenä.

Osteoporoosin hoito Pirkanmaan alueella

Viime syksynä julkaistun valtakunnallisen murtumatutkimuksen mukaan pienenergisen murtuman saaneista potilaista keskimäärin vain vajaa kymmenes (9 %) sai osteoporoosilääkemääräyksen 6 kuukauden sisällä murtuma-ajankohdasta. Vuoden kuluttua murtumasta lääkemääräyksiä oli annettu vielä 12 %:lle, joten yhteensä vain 21 % pienenergisen murtuman saaneista oli osteoporoosin lääkehoidon piirissä vuoden sisällä murtumasta. Pirkanmaalla murtuman saaneista vain 4,6 % oli osteoporoosin hoidon piirissä 6 kuukautta murtumasta.

Pirkanmaan alueella ei myöskään ole alueellista osteoporoosin hoito- ja palveluketjua, jollaisia on kehitetty tai ollaan juuri parhaillaan kehittämässä useilla hyvinvointialueilla. Iäkkään murtumapotilaan osteoporoosin hoidoksi Pirkanmaalta löytyy hoito-ohjeistus ammattilaiselle. Alueella on myös lonkkamurtumapotilaan hoitoketju, joka on jo tertiääriprevention osa. Osteoporoosin tunnistaminen ja hoitaminen ennen murtumaa olisi tärkeää ennaltaehkäisevää työtä.

Osteoporoosin palvelupolku tukisi parhaiten potilasta hoitamaan haasteellista sairauttaan, antaisi tietoa ja välineitä ammattilaiselle asiakkaan parhaaksi hoidoksi ja olisi hyvä lisäketju niin lonkkamurtumien ehkäisyä ajatellen kuin myös lonkkamurtumapotilaan hoidon tueksi. Palveluketjut vaikuttavat sairauksien ennaltaehkäisyyn, tehokkaaseen, kustannusvaikuttavaan hoitoon ja kuntoutukseen sekä asiakkaiden sujuvaan liikkumiseen hoito- ja palveluprosessin eri vaiheissa. Samalla rakennetaan alueelle yhdenvertaiset palvelut, jotka selkeyttävät hoito- ja palveluprosesseja ja työnjakoa perustason, erityistason ja kolmannen sektorin välillä.

Osteoporoosin palvelupolku Pirkanmaan hyvinvointialueelle

Luustoliitosta olemme olleet osteoporoosin palvelupolun osalta Pirkanmaan hyvinvointialueen asiantuntijoihin yhteydessä. Pirhasta ilmoitettiin tammikuussa, että tänä ja ensi vuonna on menossa ”massiivinen hoitoketjuformaatin uudistusprosessi”, jonka takia uusia hoito- ja palveluketjuja ei olla aloittamassa. Asiakaskokemusyksiköstä vastattiin helmikuussa, että palvelupoluille on alueella kehitetty malli ja, että viestimme on jatkolähetetty osteoporoosista vastaavalle toimialueelle. Vielä emme ole saaneet jatkovastauksia tämän asian tiimoilta, jonka vuoksi lähestymme nyt vanhusneuvostoa.

Väestön ikääntyessä osteoporoosi ja murtumat tulevat olemaan aiempaa suurempi haaste yhteiskunnalle lisääntyvän akuutti- ja pitkäaikaishoidon sekä hoivan tarpeen vuoksi. Panostamalla alueellisen palvelupolun rakentamiseen voidaan saada muutos aikaan. Suomen Luustoliitto ja sen alueellinen jäsenyhdistys, Pirkanmaan luustoyhdistys, sitoutuvat olemaan mukana alueellisen palvelupolun työryhmässä. Osteoporoosin hyvä hoito kannattaa. Sen avulla voidaan säästää potilaiden ja omaisten sekä yhteiskunnan voimavaroja. Pyydämme vanhusneuvostoa tuomaan esille osteoporoosin palvelupolun tärkeyttä Pirkanmaan alueella. Toivomme vanhusneuvoston auttavan yhteistyön muodostumisessa hyvinvointialueen asiantuntijoiden kanssa, jotta osteoporoosin palvelupolun tekeminen olisi mahdollista.

Maria Hannula, järjestösuunnittelija, Suomen Luustoliitto ry

Lähteet

Cauley JA, Thompson DE, Ensrud KC, et al. Risk of mortality following clinical fractures. *Osteoporosis Int.* 2000; 11:556–61.

Huntjens KMB, van Geel TA, van den Bergh JP ym. Fracture liaison service: impact on subsequent nonvertebral fracture incidence and mortality. *JBS* 2014;96:e29.

Isomeri, O., Hynninen, Y., Lakkakorpi, P., Angyal, W., Pinola, N., Metso, S., Matikainen, N., Komssi, V., Kiviranta, R., & Sirola, J. Murtumapotilaiden osteoporoosin lääkehoidossa on isoja alueellisia eroja. *Suomen lääkirilehti*, 78(33–34), 2023.

<https://www.laakarilehti.fi/pdf/2023/SLL33-34-2023-1272.pdf>

Kanis ym. *Arch Osteoporos* 2021; 16:82. Saatavilla internetissä:

<https://www.osteoporosis.foundation/scope-2021>

Osteoporoosi. Käypä hoito -suositus. Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin, Suomen Endokrinologiyhdistyksen, Suomen Gynekologiyhdistyksen ja Suomen Geriatrit ry:n asettama työryhmä. Helsinki: Suomalainen Lääkäriseura Duodecim, 2020. Saatavilla internetissä:

www.kaypahoito.fi

Sotkanet. Terveysten- ja hyvinvoinnin laitos. 2024.

Tilastokeskus. 2024.